

Również z czterech osób składa się Katedra Prawa Rzymskiego, trzecia z historycznych katedr Wydziału Prawa. Kieruje nią doc. dr J. Falenciak. Samodzielnym pracownikiem przy Katedrze jest prof. dr M. Wyszynski, pomocniczymi dr M. Staszaków oraz mgr A. Jankowski. Bezpośrednio Śląska dotyczą tylko badania doc. J. Falenciaka, który opublikował studium pt. *Crimen obiiendum et probandum in modum exceptionis in narracji Księgi kerykowskiej*¹⁸, obecnie zaś pracuje nad rozprawą *Renuntiatio w Księdze henrykowskiej*. Są to, w sumie biorąc, badania nad prawem rzymsko-kanonicznym na Śląsku, jako nad prawem przeciwstawnym do średniowiecznego *mos Polonicus* na tych ziemiach. Prace dra Staszkowa dotyczą przede wszystkim polskiego wiejskiego prawa sądowego i opierają się na materiale małopolskim. Są to: *Przestępstwa przeciw Kościołowi i religii w księgach sądowych wiejskich*¹⁹; *Zabójstwo i zranienie w sądownictwie wiejskim Małopolski w XV—XVIII wieku*²⁰ oraz *Kradzież w sądownictwie wiejskim Małopolski w XV—XVIII wieku*²¹. Problematyka badawcza prof. Wyszynskiego obraca się głównie wokół zagadnień późnego prawa rzymskiego i jego ewentualnych wpływów na prawo obowiązujące w Polsce.

Pracownicy Katedry Powszechnej Historii Ustrojów i Prawa oraz Katedry Prawa Rzymskiego współpracują z Instytutem Nauk Prawnych PAN, Wrocławskim Towarzystwem Naukowym oraz z Instytutem Śląskim w Opolu.

Stefania Słowikowa

WYDAWNICTWO ZAKŁADU NARODOWEGO IM. OSSOLIŃSKICH W LATACH 1956—1959

Od ostatniego sprawozdania z działalności Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w „Sobótce“ upłynęły już prawie cztery lata. W okresie tym Ossolineum przeżyło w r. 1956 dwa jubileusze — 130-lecie istnienia oraz 10-lecie pobytu we Wrocławiu.

Cztery lata to bardzo dużo w życiu instytucji, zwłaszcza gdy w okresie tym następuje stały rozwój, krystalizowanie profilu, przynależności i jej zadań. O tym, że rozwój miał istotnie miejsce, najbardziej przekonują liczby. Gdy w r. 1955 liczba pozycji wydanych przez Ossolineum wynosiła 181 i 2685 arkuszy, to w r. 1956 — 208 pozycji i 3199 ark., w r. 1957 — 215 pozycji i 3903 ark., w r. 1958 — 218 pozycji i 3822 arkusze, by w r. 1959 osiągnąć 257 pozycji o sumie 4574 arkuszy.

Naturalnie, tak znaczny rozwój Wydawnictwa oraz łączące się z tym bogactwo tematyczne i edytorskie były możliwe dzięki skryształowaniu jego profilu i przynależności. W okresie tym Ossolineum działa przede wszystkim jako wydawnictwo Wydziału I Polskiej Akademii Nauk. Gros planu Wydawnictwa stanowią prace zleczone przez instytuty i zakłady naukowe podległe Wydziałowi I. Łączy się z tym coraz bardziej sprecyzowany profil Ossolineum jako Wydawnictwa typu humanistycznego o charakterze naukowym.

¹⁸ „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego“, Prawo III, Wrocław 1958.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*, Prawo IV, Wrocław 1958.

²¹ *Ibid.*, Prawo VI, Wrocław 1959. Obecnie dr Staszaków oddał do druku analogiczne studium pt. *Przestępstwa i kary w sądach wiejskich Małopolski w XV—XVIII wieku*.

W wyniku coraz ściślejszej pieczy Akademii nad Wydawnictwem zostało powołane uchwałą Sekretariatu Naukowego PAN w czerwcu 1959 r. Kolegium Naukowo-Programowe. Kolegium jako ciało doradcze ma za zadanie wypowiadanie się w sprawach merytoryczno-naukowych Wydawnictwa, udziela sugestii inicjatyw wydawniczych oraz dyskutuje plany roczne i perspektywiczne. Posiedzenia Kolegium odbywają się w każdym kwartale, w skład jego wchodzi profesorowie Uniwersytetu Wrocławskiego, przedstawiciel Komisji Wydawniczej PAN, dyrektor Departamentu Wydawnictw Ministerstwa Kultury i Sztuki, z ramienia Wydawnictwa dyrektor doc. dr Jan Trzynadłowski. Kolegium posiada 11 członków, przewodniczącą jego jest prof. dr Ewa Maleczyńska.

Równoległe z działalnością Wydawnictwa jako wydawnictwa Polskiej Akademii Nauk Ossolineum, w mniejszym jednakże stopniu niż uprzednio, posiada własną inicjatywę i tak zwany plan własny. Plan ten zgodnie z tradycją Zakładu posiada dwa kierunki: naukowy, pokrywający się tematycznie z zakresem Wydziału I, oraz popularnonaukowy, dzięki któremu Ossolineum było i jest krzewicielem kultury i tej opinii jest wierne. Wybijają się tutaj na plan pierwszy znane i cieszące się od dawna uznaniem obie serie „Biblioteki Narodowej“, lektury szkolne wychodzące w „Naszej Bibliotece“, pamiętniki, prace historyczne, z zakresu historii sztuki, księgoznawstwa, literaturoznawstwa, a także ostatnio z literatury współczesnej.

Wymienić czteroletni dorobek Ossolineum, wyrażający się liczbą 898 pozycji, nie sposób na tym miejscu. Ciekawi szczegółów znajdują je w corocznych katalogach Wydawnictwa. W czasopiśmie historycznym zajmiemy się szczegółowiej tylko tematyką historyczną. Na prace historyczne składają się w większości publikacje Instytutu Historii, Instytutu Kultury Materialnej, Instytutu Historii Nauk Prawnych, Komitetu Historii Nauki, Instytutu Śląskiego w Opolu, Instytutu Polsko-Radzieckiego oraz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa i Prace Komisji Nauk Historycznych Oddziału PAN w Krakowie. Dla przykładu wymienię kilka pozycji, które ukazały się w tym czasie: *Acta Tomiciana*, t. XV, wyd. W. Pocięcha; *Akta sejmikowe woj. krakowskiego*, t. II i III, wyd. A. Przyboś; *Materiały do dziejów Sejmu Czteroletniego*, t. II, wyd. J. Woliński, J. Michalski i E. Rostworowski; *Polskie statuty ziemskie w redakcji najstarszych druków (Syntagmata)*, opr. L. Łysiak i S. Roman; drugi tom *Kodeksu dyplomatycznego Śląska*, wyd. K. Maleczyński i A. Skowrońska. Z ciekawych monografii należałoby wymienić J. Adamusa *Polską teorię rodową*, J. Dąbrowskiego *Koronę Królestwa Polskiego w XIV wieku*, E. Rostworowskiego *O polską koronę*, i wiele innych. Przede wszystkim jednak wszczęto kontynuację *Polskiego słownika biograficznego*, którego znaczenia dla kultury i nauki polskiej nie trzeba tłumaczyć, wznowiono wydawanie „Studiów Śląskich“ pod redakcją S. Wysłoucha oraz zaczęto wydawać „Studia i Materiały z Dziejów Śląska“ pod redakcją K. Popiołka.

Jeśli chodzi o plan własny z zakresu nauk historycznych, to do tradycyjnie wydawanych źródeł, monografii, korespondencji i pamiętników doszły publikacje śląskoznawcze. Od chwili bowiem osiedlenia się Wydawnictwa we Wrocławiu rozumiano znaczenie powiązania z terenem. W ostatnich latach sprawa ta coraz bardziej się uaktualniała i coraz bardziej rozumiano, że do tradycyjnych funkcji Ossolineum trzeba dodać jego funkcje jako wydawnictwa terenowego. Potrzeba książki o tematyce śląskiej, dotyczącej poszczególnych rejonów i zagadnień śląskich, jest coraz większa choćby ze względu na obchody Milenium. Z tych to względów Wydawnictwo przystąpiło do montowania dwóch serii: 1. monografii naukowych o tematyce śląskoznawczej oraz 2. popularnej serii, dostępnej pod względem poziomu wykładu szerokiemu kręgowi odbiorców. W skład pierwszej serii wchodziły prace

z naukowego środowiska wrocławskiego, nie przekraczające 25 arkuszy druku, dotyczące zagadnień kultury śląskiej, zagadnień gospodarczych i społecznych oraz dziejów politycznych i ustrojowych. Natomiast w skład drugiej serii, o nazwie „Wiedza o Ziemi Naszej“, wchodziłyby prace o objętości około 5 arkuszy. Prace te spełniałyby rolę stałego, konsekwentnego i umiejętnego informatora o przeszłości i teraźniejszości ziemi nadodrzańskiej oraz budziłyby głębokie przywiązanie do niej. Tematyka „Wiedzy o Ziemi Naszej“ dotyczyłaby wszystkich dziejów życia Śląska, ze szczególnym uwzględnieniem woj. wrocławskiego. Planuje się w tej serii następujące działy: I. Ludzie Śląska (Piastowie śląscy, ludzie dawnego Śląska, wspomnienia pionierów z l. 1945—1948); II. Z dziejów miast (Dawny Wrocław, Handel wrocławski); III. Wczoraj i dziś wsi śląskiej (Polscy pieśniarze i gawędziarze dawnej wsi śląskiej, Obyczaje ludowe, Orka na zdobytej ziemi); IV. Nasza praca — dawniej, dziś i jutro (Zagłębie Turowskie, Pafawag, W polskiej szkole); V. Bogactwa i tajniki przyrody (Osobliwości przyrody śląskiej, Bogata ziemia); VI. Walka zbrojna o polski Śląsk (Wojna r. 1109 na Śląsku, Zdobywanie Wrocławia i in. miast w r. 1945). Jest to podany wycinkowo zestaw tematyki serii. Poszczególne jej tomiki mają posiadać atrakcyjną okładkę graficzną oraz materiał ilustracyjny w miarę możliwości finansowych Wydawnictwa.

Z takim dorobkiem i programem wchodzi Ossolineum w nowe dziesięciolecie, w którym całe społeczeństwo ochodzić będzie tysiąclecie państwa polskiego.

Alfons Mrowiec

Z PRAC ŚLĄSKIEGO INSTYTUTU NAUKOWEGO W KATOWICACH

W r. 1959 Śląski Instytut Naukowy podtrzymywał kontakty i współpracę z innymi placówkami naukowymi, a mianowicie: w dniach 16—18 br. Instytut Zachodni w Poznaniu zorganizował polsko-czechosłowacką sesję naukową, poświęconą rewizjonizmowi niemieckiemu, na której z ramienia Śl. I. N. dr Józef Kokot miał odczytać na temat gospodarczej integracji przesiedleńców w NRF; przedstawiciele Instytutu uczestniczyli w zwołanej przez Instytut Śląski w Opolu dwudniowej konferencji ekonomicznej (25—26 V 1959), w konferencji socjologicznej zorganizowanej przez Zakład Socjologii PAN i Instytut Śląski w Opolu. W dniach 9—11 V 1959 Kierownictwo Komisji Socjologicznej Instytutu przeprowadziło konsultację naukową z zespołem Katedry Socjologii Uniwersytetu w Łodzi, 26 czerwca przedstawiciele Śl. I. N. wzięli udział w konferencji w Zakładzie Socjologii PAN, której celem było omówienie całości organizacji badań Komisji Socjologicznej Śl. I. N., w dniu 19 czerwca przedstawiciele Śl. I. N. uczestniczyli w naradzie Komitetu Redakcyjnego „Biblioteki Pisarzy Śląskich“, która odbyła się w Opolu.

W ramach współpracy z Instytutem Śląskim w Opawie omówiono sprawę współpracy obu Instytutów. Po marcowej wizycie przedstawicieli *Slezského Ustavu* w Katowicach delegacja rewizytowała Instytut opawski w listopadzie 1959 r.

W ramach współpracy z Radą Naukową TRZZ dr J. Kokot wziął udział w sesji wyjazdowej Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej Ziem Zachodnich i był członkiem komisji redakcyjnej opracowującej wnioski sesji.

W ramach wymiany krajowej dokonuje się wymiana wydawnictw z około 400 instytucjami naukowymi. Instytut nawiązał wymianę z naukowymi placówkami zagranicznymi. Na marginesie kontaktów z instytucjami zagranicznymi warto nadmienić, iż Instytut odwiedziło szereg osób zagranicznych, a mianowicie: prof.